

dr hab. Agnieszka Frączek

Warszawa, 26 marca 2023

Instytut Germanistyki

Uniwersytet Warszawski

afraczek@uw.edu.pl

Recenzja

rozprawy doktorskiej magistra Sebastiana Maślanki pod tytułem:

Die deutsche Fachsprache des Eisenbahnwesens.

Eine morphosemantische Analyse unter kontrastiver

Berücksichtigung des Polnischen.

(The German Special Language of Railways.

A Morphosemantic Analysis with the Polish-German Contrastive Perspective

Niemiecki język specjalistyczny kolejnictwa.

Analiza morfosemantyczna

z uwzględnieniem polsko-niemieckiej perspektywy kontrastywnej.)

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska, napisana pod kierunkiem prof. UO dr hab. Felicji Księżyk, a zatytułowana: „Niemiecki język specjalistyczny kolejnictwa [...]”, wpisuje się w krąg polsko-niemieckich badań kontrastywnych. Magister Sebastian Maślanka zdecydował się poddać analizie morfosemantycznej specjalistyczną terminologię kolejnictwa. Badany materiał wyekstrahował z bazy RailLexic – najobszerniejszej branżowej bazy terminologicznej, uznanej przez międzynarodowe podmioty branży kolejowej. Na kartach pracy Doktorant – mówiąc najogólniej – zestawia i porównuje terminy niemieckie z ich polskimi odpowiednikami, wskazując różnice w procesach słowotwórczych obu językowych.

Wybór dyscypliny badawczej i kierunku przeprowadzonych badań Doktorant obszernie (i przekonująco) wyjaśnia. Uwypukla głębokie zakorzenienie kolejnictwa w tożsamości narodowej Niemców (rozdz. 1), podkreśla społeczną rolę wybranej tematyki; przypomina czytelnikowi istotne dla analizowanego przedmiotu badawczego wydarzenia historyczne. Robi to w sposób wyważony – przytaczane informacje są obszerne, ale nie nazbyt obszerne, szczegółowe, ale nie nazbyt szczegółowe. Czytelnik czuje się zreżymowany w temat, ale nie odnosi niepokojącego wrażenia, że Autor (tu: Doktorant) mija się z tematem zarysowanym w tytule dysertacji.

Magister Maślanka przekonuje ponadto, iż w dotychczasowym stanie badań morfosemantycznych istnieje rażąca luka – przeprowadzone badania terminologii fachowej kolejnictwa, a przede wszystkim odkrycie i opisanie w przedłożonej dysertacji najproduktywniejszych procesów słowotwórczych, mają na celu jej wypełnienie.

Drugi, trzeci i czwarty rozdział przedłożonej do oceny rozprawy doktorskiej stanowią jej podwaliny teoretyczne. Doktorant rozpoczyna od wskazania opublikowanych dotychczas prac naukowych na temat języka specjalistycznego kolejnictwa (rozdz. 2). Podkreśla, że dostępne publikacje to w dużej mierze: a/ prace diachroniczne, traktujące o niemieckim języku fachowym kolejnictwa z najwcześniejszego okresu, lub: b/ prace tematyzujące jedynie pojedyncze aspekty tej skomplikowanej i wielowątkowej tematyki. Nie stroni od dyskusji z poglądami przedstawianymi w literaturze przedmiotu. Już teraz warto nadmienić, że znajomość literatury przedmiotu i świadomość powyższych jej niedostatków (a/, b/) pozwolą Doktorantowi – czego sam zreżymuje na dalszych stronach pracy – uniknąć wspomnianych błędów.

Kolejny z rozdziałów dysertacji magistra Maślanki (rozdz. 3) przedstawia paradygmaty badawcze lingwistyki języków fachowych. Autor koncentruje się

na najbardziej rozpowszechnionych definicjach języków fachowych, śmiało stwierdza brak jednomyślności w definiowaniu pojęć oraz dobieraniu metodologii, słusznie wnioskując, że odpowiednią podstawę badań stanowić może podejście porządkowane i syntetyczne.

W następnym kroku (rozdz. 4) Doktorant przedstawia analizowaną bazę terminologiczną i podkreśla jej funkcję preskryptywną, mogącą zagwarantować spójne stosowanie terminologii. Ciekawie uzasadnia wybór 24 domen RailLexic, z których decyduje się wyekstrahować materiał do analizy.

Ów materiał – korpus obejmujący 3567 terminów – zostaje poddany analizie w rozdziałach piątym i szóstym, w empirycznej części pracy, tu też Autor przedstawia wyniki swoich badań i rozważań. Analizowane terminy Maślanka omawia w kolejności wprost proporcjonalnej do częstotliwości ich występowania (rozdz. 5). Zgodnie z jego słowami, wśród wspomnianych terminów przeważają: a/ złożenia rzeczownikowe dwa-, rzadziej trójczłonowe, głównie kompozycje dopełniaczowe (zawierające grupę wyrazową i przydawkę w dopełniaczu), a także: b/ derywaty. Rozważania Doktoranta uzupełniają przejrzyste i estetyczne typograficznie tabele, dające czytelnikowi klarowny obraz analizowanych zagadnień, a przede wszystkim umożliwiające sprawny dostęp do formułowanych przez Autora wniosków.

Ciekawym elementem pracy jest rozdział 6 i zaprezentowane w nim wnioski jakościowe, a precyzyjniej: przykłady metaforyzacji (typy terminów metaforycznych) oraz synonimii. Rozważania Doktoranta zamykają: podsumowanie, obszerna – bo obejmująca aż 336 pozycji – bibliografia i sformułowane w trzech językach streszczenia.

Dysertacja mgra Sebastiana Maślanki jest dojrzałą, kompletną i rzetelną analizą wybranego zagadnienia. Praca jest spójna, stawia konkretne pytania i daje w

UH

zakończeniu na nie odpowiedzi. Doktorant udowodnił niewątpliwie, że zna metody i narzędzia badań językoznawczych i potrafi je skutecznie zastosować w praktyce. Przedstawia wybrany temat wyczerpująco, a sposób, w jaki ów temat ujmuje, dowodzi doskonałego opanowania warsztatu metodologicznego. Wykazuje się także solidną znajomością poruszanej problematyki, odważnie dyskutuje z dostępnymi badaniami, niektóre z wcześniejszych hipotez potwierdzając, inne weryfikując czy rewidując. Wszystko to świadczy bez wątpienia o dużej dojrzałości naukowej Autora rozprawy.

Rozważania ujęte na kartach ocenianej rozprawy doktorskiej stanowią udaną próbę uchwycenia obszernego materiału terminologicznego współczesnego niemieckiego języka fachowego kolejnictwa. Na podkreślenie zasługuje fakt, że jest to pierwsza taka próba w historii polsko-niemieckich badań kontrastywnych.

Reasumując, należy stwierdzić, że rozprawa doktorska mgr Sebastiana Maślanki spełnia wszelkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim i może być przedmiotem dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. Agnieszka Frączek

